

SPOŁECZNO-STEROWNICZE ZNACZENIE PROGRAMOWANIA
IDEOLOGICZNEGO

Jeżeli społeczeństwo rozpatrywać będziemy jako cybernetyczny układ samodzielny - tzn. taki układ, który może się sam sterować zgodnie z własnym interesem - wówczas sterowanie tym układem można podzielić na: a/ sterowanie za pomocą środków energetycznych /środki represyjne, środki ekonomiczne/, b/ sterowanie za pomocą środków informacyjnych /programowanie etyczne i ideologiczne/. W wypadku sterowania za pomocą środków energetycznych, na sterowanie musimy zużywać więcej energii niż w wypadku sterowania za pomocą środków informacyjnych. Np. ludzie, którzy pracują z pobudek etycznych lub ideologicznych, nie muszą być do pracy ani zmuszeni, ani kontrolowani, ani nawet tak wysoko opłacani, jak ludzie, którzy pracują pod wpływem represji czy też z chęci zysku.

Procesami dyfuzji wszelkich norm społecznych - w tym również norm etycznych czy ideologicznych - rządzą analogiczne prawa jak procesami powstawania rejestratów w korelatorach układów samodzielnych. Równania opisujące procesy rejestracji w korelatorze układu samodzielnego podał M. Mazur¹, natomiast równania opisujące procesy dyfuzji norm społecznych wyprowadzone zostały w ramach socjologii matematycznej, a ponadto zostały one zweryfikowane empirycznie².

Na tej analogii oparte jest teoretyczne uzasadnienie stosowania modelu korelacji w pamięci cybernetycznego układu samodzielnego do badania procesów dyfuzji norm społecznych oraz ich wpływu na działanie społeczne. Cybernetyczna teoria procesów dyfuzji norm społecznych znalazła już praktyczne zastosowanie w analizie procesów reprodukcji ludności Polski oraz przy opracowywaniu prognoz demograficznych³.

Programowanie ideologiczne zaliczamy w cybernetyce społecznej do metod sterowania społecznego pośredniego, w którym dominują bodźce informacyjne. Sterowanie tego rodzaju nie wywołuje

efektów natychmiastowych, gdyż - po pierwsze nie od razu można wytworzyć w społeczeństwie odpowiednie rejestraty normatywne, a po drugie nawet gdy uda się je wytworzyć, bardzo często na bezpośredni efekt trzeba czekać aż do zaistnienia odpowiedniej sytuacji, w której podziałają na społeczeństwo odpowiednie układy bodźców. Dlatego to niektórym wydaje się, że metoda ta jest mało efektywna, mało sprawna.

Jeżeli w społeczeństwie uda się wytworzyć odpowiednie ideologiczne rejestraty normatywne, wówczas wzrastają zdolności autosterownicze społeczeństwa, a w związku z tym społeczeństwo, nawet bez każdorazowego udziału energii sterowniczej organizatora /kierownictwa/, w odpowiednich sytuacjach podejmować będzie odpowiednie działanie. Doskonale wyraził to Karol Marks stwierdzając, że: „Teoria staje się potęgą materialną, kiedy porrywa za sobą masy”⁴.

Można powiedzieć, że programowanie ideologiczne społeczeństwa stanowi inwestycję informacyjną umożliwiającą sterowanie informacyjne bezpośrednie. Efekty programowania ideologicznego kumulują się stopniowo i doprowadzają w końcu do określonych działań - co oznacza przechodzenie ilości w jakość. Stosunek całkowitej mocy społecznej wydatkowanej przez układ sterowany w czasie t_0, T do całkowitej mocy społecznej wydatkowanej przez organizatora na cele sterownicze w tym samym czasie nazywamy w cybernetyce efektywnością sterowania a w okresie t_0, T i oznaczamy η_T

Przy sterowaniu informacyjnym pośrednim:

$$\eta_T = \frac{\int_{t_0}^T P_{ukł}(t') \cdot dt'}{\int_{t_0}^T P_{org}(t') \cdot dt'} > 1$$

Przy czym chwila $t = t_0$ oznacza początek okresu programowania danych rejestrów normatywnych w społeczeństwie, a T jest wystarczająco duże.

Oczywiście efektywność programowania ideologicznego /które jest sterowaniem informacyjnym pośrednim/ zależy również w decydujący sposób od tego, w jakim stopniu jest ono zgodne z interesem społeczeństwa na danym etapie jego rozwoju społecznego.

Od zgodności programowania ideologicznego z interesem społeczeń-¹¹³stwa zależy możliwość uruchomienia odpowiednich społecznych potencjałów refleksyjnych.

W społeczeństwie socjalistycznym programowanie ideologiczne jest bardzo efektywną metodą sterowania społecznego, a w miarę postępów budowy socjalizmu w epoce rewolucji informacyjnej jego efektywność powinna wzrastać.

Przypisy

¹ M. MAZUR, Cybernetyczna teoria układów samodzielnych, Warszawa 1966.

² J.S. COLEMAN, Wstęp do socjologii matematycznej, Warszawa 1968.

³ J. KOSSECKI, Cybernetyka społeczna, Warszawa 1975.

⁴ K. MARKS, Przyczynek do krytyki heglowskiej filozofii prawa /Wstęp/, W: K. MARKS i F. ENGELS, Dzieła t. 1, Warszawa 1962, s. 466.